

Karel Čapek

Matka

Karel Čapek

Matka

«Public Domain»

Čapek K.

Matka / K. Čapek — «Public Domain»,

Содержание

OSOBY:	5
I.	6
Конец ознакомительного фрагмента.	15

Karel Čapek

MATKA

HRA O TŘECH DĚJSTVÍCH

OSOBY:

MATKA
OTEC
ONDŘEJ
JIŘÍ
KORNEL
PETR
TONI
STARÝ PÁN
MUŽSKÝ HLAS V AMPLIÓNU
ŽENSKÝ HLAS V AMPLIÓNU

I.

Otcův pokoj s okny dokořán. V průčelí otcova podobizna v důstojnické uniformě; dále zavěšené šavle, kordy, bambitky a pušky, čibuky, památky z koloniálních výprav, jako oštěpy a štíty, luky, šípy a jatagany, paroží, lebky antilop a jiné lovecké trofeje. Další stěny zabírají knihovny a vyřezávané skříně, stojan s řadou vyleštěných pušek, orientální textilie, mapy a zvířecí kůže. Vůbec pokoj je přeplněn mužským haraburdím: těžký psací stůl a na něm slovníky, glóbus, dýmky, těžítka ze šrapnelů, džbánky na tabák a podobné krámy; pohovka s tureckými polštáři, odřená křesla a taburety, arabský stůl se šachovnicí, stůl s cestovním gramofonem, na skříních vojenská čepice a přilby, a všude ještě nějaká exotická plastika, černošské masky a co se tak před dvaceti třiceti lety přinášelo z cest a z kolonií jako souvenirs. Všechno je však už na první pohled hodně zvetšelé a nečasové; vypadá to spíš jak rodinné muzeum než jako obývaný pokoj.

Na pohovce s koleny pod bradou sedí Toni; má na kolenou opřenu velkou knihu jako podložku a píše něco na list papíru. Pak si to šepem čte a taktuje si k tomu rukou; zavrtí hlavou, seškrtná něco a skanduje si potichu dál.

(Vejde Petr a hvízdá.)

PETR: Á, Toni. Co děláš? *(Jde trochu bezcílně k psacímu stolu a roztočí glóbus, hvízdaje si malou písničku.)*

TONI: Co?

PETR: Děláš verše?

TONI: Ale kdepak! *(Schovává papír do knihy.)* Co ti na tom záleží?

PETR: Nic. *(Dívá se na Toniho s rukama v kapsách a píská si.)* Tak ukaž!

TONI *(dělá, jako by četl):* Ale ne. To nic není.

PETR: M! *(Zakrání Toniho za vlasy.)* Tak si to nech, ty – *(Loudá se k psacímu stolu a nacpe si z jednoho džbánu lulkou.)* Nevíš, co lepšího dělat, vid'? *(Otvírá zásuvku.)*

TONI: A co děláš ty?

PETR: Zahálím, Toni. *(Vyndá ze zásuvky zvetšelou knížku a listuje v ní.)* Přímou horečně zahálím. Má doba ještě nepřišla, víš? *(Jde ke stolku se šachovnicí.)* Koukám, tuhle šachovou úlohu tatínek jednou začal luštit a – Už ji ani nedohrál. Měl bych ji jednou zkusit. *(Rozestavuje na šachovnici hrst černých a bílých figurek a porovnává jejich pozice s knížkou, tiše si hvízdaje.)*

TONI *(váhavě):* Ty Petře, nevíš něco –

PETR *(roztržitě):* Nu?

TONI: – o našem Jirkovi.

PETR: Co mám vědět?

TONI: Nedělá on dnes... nějaký rekord?

PETR: Proč myslíš?

TONI: Povídal mi večer: Toni, drž mi zítra palec, já se chci o něco pokusit. Kolem třetí, řekl.

PETR: Kolem třetí? *(Dívá se na hodinky.)* To už hnedle bude. Nám o tom nic neřekl. *(Rozestavuje dál figurky a tiše si hvízdá.)* Asi nechtěl, aby to maminka věděla. Mami se vždycky tak bojí, když Jirka lítá – Před ní o tom nemluv, víš? *(Dívá se do knížky a na šachovnici.)* D5. D5. Tatínek si tady poznamenal jako první tah d5; ale to se mi nezdá – Tak si myslím, Toni, jak se musel tatínek někdy v těch koloniích nudit. Proto řešil ty šachové úlohy.

TONI: Ty se taky nudíš?

PETR: Děsně. Takové hloupé století tu ještě nebylo. – *(Obrátí se.)* Tak nedělej okolky, Toni, a ukaž mi ty verše!

TONI: Kdepak! Já to ještě nemám hotové!

PETR *(jde k němu):* No tak!

TONI *(vyndává popsaný list):* Když se mi to nepovedlo! Ty by ses mi smál!

PETR (bere mu papír z ruky): Já se jen podívám, nemáš-li tam pravopisné chyby. (*Čte potichu a pozorně báseň.*)

(*Vejde Kornel s puškou v ruce.*)

KORNEL: Vy jste tu oba? – (*Cvaká kohoutkem pušky.*) Musel jsem ji, potvoru, celou rozebrat, ale teď hraje jedna radost. (Staví pušku do stojanu.) Měli bychom si ji vyzkoušet, Petře. – Tak co děláte, mládenci? (Vyndává další pušku a zkouší na ní kohoutek.)

TONI (*dívá se s napětím na Petra*): Ale nic.

PETR: Tady v tom verši, Toni, máš o dvě slabiky víc.

TONI: Ve kterém? Ukaž?

PETR: V tom, jak se začíná: Ty Krásná Neznámá však přicházíš –

KORNEL (*fouká na kohoutek pušky*): A já, básně! Tonimu zas ucházejí rýmy? (*Položí pušku na stůl a vyndá ze zásuvky olej a koudel.*)

PETR: A kdo to je, ta Krásná Neznámá?

TONI (*vyskočí a chce mu vytrhnout papír*): Dej to sem! Já vím, že jsem to pokazil. Pusť, já to spálím!

PETR: Ne, já se ptám vážně. Neblbni, Toni. Náhodou ty verše nejsou tak zlé, abys věděl.

TONI: Jistě ne?

PETR (*potichu čte*): To si myslím. Nezní to špatně, ty Arióne.

TONI: To přece musíš poznat sám, kdo to je... ta Neznámá.

PETR: Ty myslíš... smrt, vid' Toni? (*Vrací mu papír.*)

TONI: Tak proč se ptáš, když to víš?

PETR: Se jenom divím, proč tak vzýváš smrt. Takový kluk jako ty!

KORNEL (*čistí na psacím stole pušku*): Právě proto, že je ještě kluk, člověče. Toni má světobol. Krásná Neznámá – dej pokoj! Já nevím, co je na smrti tak krásného; leda –

PETR: – leda že je to smrt za něco, ne?

KORNEL: Správně. Zlatá slova, Petříčku. Například za ten váš černý hadr na holi, vid' ? Smrt na barikádách – laciněji to náš Petr nedá. Bum!

TONI (*skoro se slzami v hlase*): Přestaňte! Vy se zas budete hádat!

PETR (*sedá k šachovnici*): Ale nebudeme, maličký. Ani mě nenapadne. Kdo by poslouchal, co říká ta staříčká, zloštná, zpátečnická fosilie! Co dělat, narodil se o půl hodiny dřív než já. To je předěl generací, synáčku. Jenže kola dějin se nedají zastavit; nastupuje nové, o půl hodiny mladší pokolení – (*Táhne na šachovnici.*) D5. D5. Myslím, že to nepůjde tak, jak si tatínek představoval. (*Bere tah zpátky.*)

KORNEL: Mně ty verše neukážeš, Toni?

TONI: To bych je musel dřív vypilovat.

KORNEL (*utírá si prsty do koudelky*): Jen to nech, jak to je. Čím víc se něco předělává, tím je to horší.

TONI (*podává mu papír*): Ale nesmíš se mi smát, Kornele.

PETR (*nad šachovnicí*): Kdepak, Kornel se nikdy nesměje. Kornel se jenom přísně podívá, není-li tam nějaká podvrtná tendence, například volný verš –

TONI: To přece není ve volném verši!

PETR: Tvé štěstí, Toni. Jinak by tě Kornel vyhlásil za národního zrádce a bolševika. Nesmíš být destruktivní element, Toni. To nech na mně. Já jsem černý Petr rodiny. – Co abych hnul tady tím běžcem? (*Kroučí hlavou.*) Ne, to bych si odkryl hrud', a bílý by mě zasáhl rovnou do srdce. Počkat. – Ty Krásná Neznámá však přicházíš –

TONI: Nech Kornela číst!

PETR: Promiň, já myslím nahlas. To dělá ten řečnický talent.

KORNEL (*odkládá papír*): Hrůza!

TONI: Je to špatné?

KORNEL: Děsné! Petře, z toho kluka bude básník! Taková slušná důstojnická rodina – Co myslíš, nemáme mu nařezat?

TONI (*nesmírně šťasten*): Tobě se to opravdu líbí?

KORNEL (*přátelsky ho zatřepe za vlasy*): No, musíš se ještě hodně učit, Toni. A se smrtí si nezačínej, rozumíš? To není nic pro tebe, ty mamčin poklade! Ono se taky může básnit o životě –

TONI: Myslíš, že bych měl psát dál?

KORNEL (*začíná znovu čistit pušku*): Inu to víš, v naší rodině dělá každý něco jiného. Taková rodinná kletba myslím.

PETR: Víš už, že se dnes náš Jirka asi pokusí o rekord?

KORNEL (*přestane čistit*): Kdo to povídal?

PETR: Toni. Prý mu Jiří řekl, aby mu držel palec.

TONI: Ježíš, já jsem na to zapomněl! (*Honem svírá ruce.*)

KORNEL (*podívá se oknem ven*): Počasí má pěkné; kdyby měl trochu štěstí –

TONI: Jaký to má být rekord?

PETR: Výškový.

KORNEL: Se zatížením. (*Skloní se znovu nad puškou.*)

TONI: To musí být úžasný pocit... letět tak vysoko... kroužit tam, kde už je jen to modré, a zpívat si: ještě výš! ještě výš!

PETR: Hlavně na ruce to musí zábst, člověče.

KORNEL: Vsaďte se, že Jirka ten rekord jednou udělá. Jiří je po tatínkovi.

TONI: Čím?

PETR (*ponořený do šachů*): Bravurou.

KORNEL (*nad puškou*): Smyslem pro povinnost, Petře.

TONI: Vy jste aspoň tatínka znali, ale já – Byl náš Ondra taky po tatínkovi?

KORNEL: Byl. Proto šel tam dolů.

TONI: A ty?

KORNEL: Já se o to snažím, Toni. Dělán, co mohu.

TONI: A Petr?

KORNEL: Ten se zoufale snaží, aby byl po něm co nejmíň.

PETR: Já? Kamaráde, já se zoufale snažím dořešit jeho šachové úlohy.

KORNEL: Leda to, ale jinak... To by se chudák tatínek divil, člověče. Major od jízdy, a tadyhle syn mu chce převracet svět. Hotová rodinná tragédie. – Čím to je, že ty pušky po tatínkovi tak chytají rez?

PETR: Nevěř mu, synu. Tatínek byl vždycky tam, kde se šlo dopředu. To já mám po něm. (*Táhne na šachovnici.*) Pročež černý pěšec postupuje na f4. Bílý se brání.

KORNEL: Bílý se brání? Ukaž! (*Přejde k šachovnici.*)

PETR: Černý přechází v útok. Bílý ztrácí půdu.

KORNEL (*nad šachovnicí*): Počkej, černý Petře, to by nebylo fér. Tatínek by táhnul tím koněm na d5.

PETR: Možná, ale dnes je jiná doba. Tatínek byl kavalerista, kdežto mé srdce je na straně pěších. Pěší jde vždycky dopředu. Pěšák může padnout, ale nemůže couvnout. Pióni světa, spojte se!

KORNEL: Ale kdyby šel kůň na d5 –

PETR: Nesahat do mé hry!

KORNEL: To je tatínkova hra. Koukej, s d5 dá bílý třetím tahem mat.

PETR: Jenže to já právě nechci, bratříčku. Já chci bílého porazit. Pročež černý pión postoupí na barikádu a zažene bílého koně –

KORNEL: Safra, tak to je chyba v úloze. S tím úloha nepočítala.

PETR: Tak vidíš. Úloha připouští dvojí řešení, vaše blahorodí.

KORNEL: To první je tatínkovo.

PETR: A to druhé je revoluční. Dopředu s utlačenými pióny! Bílá věž je ohrožena. Pozor!

KORNEL: Poslechni, Petříčku, dej toho černého sedláka zpátky. Takhle bys pokazil celou hru.

PETR: Jakou hru?

KORNEL: Tatínkovu. Tati by táhl na d5.

PETR: Tati byl voják, člověče. Řekl by, černý je chlapík, černý se nedá. A vrhl by se do boje za bílé –

KORNEL: No tak, vem toho pěšáka zpátky!

PETR: Proč bych to dělal?

KORNEL: Já bych chtěl vidět, jak by to dohrál tatínek.

PETR: Teď už se hraje jiná partie. To už není tatínek. To jsme my. Marně kopeš, bílý koni; nic už nezastaví černého pióna na jeho postupu. Čtvrtým tahem bude z něho všemohoucí dáma – ale my tomu říkáme jinak.

KORNEL: Jak?

PETR (*najednou vážně*): Nová vláda, bratříčku. Vláda černých. Však už se toho dočkáme.

KORNEL: Toho ne, Petře. Ještě zbývá jeden tah.

PETR: Který?

KORNEL: Tenhle! (*Rozmetá rukou figurky na šachovnici.*)

PETR: Aha. Tomu se říká cesta násilí. (*Vstává.*) Taky dobře. To si tedy vyřídíme jinak.

TONI (*který na pohovce četl, zvedá hlavu a křičí skoro hystericky*): Tak nechte už té politiky! Já to nesnesu!

KORNEL: Ale vždyť je to jen hra, ty citlivko! My si jen chceme zašermovat, vid', Petře?

TONI: To není žádná hra! Já vím, co si myslíte!

PETR: Správně, Toni. To je hrozně vážná věc. Boj starého a nového světa. Ale neboj se, já připíchnu Kornela jako brouka. In tyrannos! (*Naráží na hlavu divoškou přílbu.*) Ať zhyne starý podlý svět! Bububu, Kornele!

KORNEL (*narazil si přílbu kavaléristy*): Už jdu. (*Snímá ze stěny dva kordy.*) Račte si vybrat, pane nepříteli!

PETR (*ohýbá jeden kord*): Dobrá. Ale boj stejnými zbraněmi, lidi, to už se ani nedělá. Hrozně staromódní. (*Oba se postaví do střehu.*) Tak, Toni, vel!

TONI (*zarývá se očima do knihy a zacpává si uši*): Já nechci!

KORNEL: Pozor – teď!

(*Oba se smíchem šermují.*)

PETR: La! La!

KORNEL: Ala!

PETR: Pryč s tyrany a zrádci všemi! La! La!

KORNEL: La!

PETR: První zásah!

KORNEL: Rameno. Lehká rána. Boj trvá se střídavým štěstím.

PETR: A potom budem vládnout my!

KORNEL: Na to si počkáš! Touché!

PETR: Pouhé škrábnutí. La! La! Kupředu, černý pióné!

KORNEL: Oho, stojíme jako skála, pane! La! La!

PETR: Poslední bitva vzplála – Toccato!

KORNEL: Kdepak! Ale tumáš! – (*Zastaví se.*) Počkej, nebolelo to, Petříčku?

PETR: To nic není. En garde!

(*Překocené stolky a taburety.*)

PETR: La!

KORNEL: Ala!

PETR: Stop! Tohle by byla krční žíla, Kornele. Jsi mrtev.

KORNEL: Raněn, ale bojuje se dál. Do posledního dechu. Ala!

TONI (*křičí*): Přestaňte!

PETR: Hned to bude, Toni. Pión útočí. Ha! Ha! Starý svět se kácí –

KORNEL: Finito! Tak tohle ti šlo přímo do srdce, Petře. (*Skloní kord.*)

PETR (*zdraví kordem*): Děkuju, jsem mrtev.

KORNEL (*zdraví kordem*): Je mi líto.

PETR: Ale za mnou povstávají tisícové černých piónů – Hurá, kamarádi!

(*Vejde Matka a stane na prahu.*)

MATKA: Hoši, hoši, co tu zase děláte!

PETR: Jej, maminka. (*Zavěšuje honem kord na stěnu.*) Kornel mě právě zabil, mami. Ranou do srdce. (*Odkládá přílbu.*)

KORNEL (*zavěšuje kord*): Ale mně Petr probodl krk, maminko. Taky prima rána. (*Odkládá přílbu.*)

MATKA: Vy dvě dvojčata se musíte pořád rvát! Koukejte, vy dareby, tady to zase vypadá! Zrovna tatínkův pokoj!

PETR: My to zase dáme do pořádku, mami, jen se nestarej. Pojď, Kornele!

(*Oba zběžně dělají pořádek, zvedají pokácené stolky a taburety.*)

MATKA: Nechte to, já znám váš pořádek, vy mužští! Čím víc děláte pořádek, tím je to horší.

KORNEL (*na všech čtyřech, narovnává koberec*): Hned to bude, mami. Pusť, Petře!

PETR (*rovněž na všech čtyřech, odstrkuje ho*): Pusť ty! (*Než se kdo naděje, popadnou se do křížku a válejí se po podlaze.*) Půjdeš na lopatky!

KORNEL (*supí*): Zkus to!

PETR: Jen počkej! (*Kutálejí se po pokoji.*)

MATKA: Tak už dost! Vy to tu jednou opravdu všechno rozbijete! Že se nestydíte, takoví velcí – Co si o vás pomyslí Toni?

PETR (*pouští Kornela*): Pojď, Toni, já tě to taky naučím!

TONI: Já nechci!

MATKA: Toniho nechte. A už ať vás tady nevidím! Toni, proč se do sebe dostali?

TONI: Petr nechtěl táhnout na dš.

KORNEL (*sbírá na zemi šachové figurky*): Víš, mami, to byl tatínkův tah. Já jsem jenom hájil rodinnou tradici.

PETR: Není pravda, mami. Úloha připouštěla dvojí výklad.

KORNEL (*staví figurky na šachovnici*): Tak proč ji nehrát jako tatínek?

PETR: A proč ji nehrát jinak? Dnes by ji tati taky třeba hrál jako já.

MATKA: Pšš, už se nehádejte a hybaj odtud! Já to tu musím dát po vás do pořádku, vy mužská holoto!

KORNEL: My ti pomůžeme, mami.

MATKA: Vy byste mi tak pomohli! Co vy víte, co je pořádek!

KORNEL: Dát věci tam, kde byly.

PETR: Dát věci tam, kde mají být.

MATKA: Ba ne. Dát věci tam, kde jim je dobře; ale tomu vy nerozumíte. Tak alou, dvojčata, jděte mi odtud!

KORNEL: Pojď si do zahrady střelit z té pušky, Petře!

PETR: Tak dobře. Kdo na sto kroků trefí láhev, ne?

MATKA: Jen když můžete něco rozbít!

KORNEL: Toni, ty nepůjdeš? (*Bere ze stojanu pušku, kterou prve přinesl.*)

MATKA: Ne, Toni nemá rád vaše střelení, vid', Toni?

PETR: Já vím. Toni se bojí.

MATKA: Nebojí. Vy mu nerozumíte. Je jiný než vy, to je to celé.

KORNEL: My jsme každý jiný, maminko.

MATKA: Míň, než si myslíte. A jděte už, vy velcí uličníci!

KORNEL (*políbí ji na tvář*): Už se nezlobíš?

PETR (*políbí ji na druhou tvář*): Kdepak maminka! Ta už je na to zvyklá.

MATKA: Nevíte, kde je Jiří?

KORNEL: Nu, kde by byl! Nevíš, Toni?

TONI: Prý... prý má nějakou schůzku.

MATKA: S kým?

PETR: To víš, mami. Asi s nějakou krásnou neznámou.

(*Oba bratři se navzájem vyžďuchají ze dveří.*)

MATKA: A co tys tu měl co dělat, Toni?

TONI: Nic. Jen... jenom jsem tady četl.

MATKA: Z tatínkových knížek?

TONI: Takový cestopis, mami.

MATKA: Pořád ty daleké země – To pro tebe není, Toni. Ty přece nebudeš nikdy cestovat, vid'?

 (*Přechází a tiše urovnává věci.*)

TONI: Třeba nebudu, ale já si to dovedu tak představit, víš –

MATKA: Co například?

TONI: Já nevím. Třeba trávu na stepi, a najednou ti takové stádo antilop – Já nechápu, mami, jak může někdo střílet zvířata.

MATKA: Tatínek je střílel, ale ty už budeš jiný, vid'?

 (*Vezme ho kolem krku.*) Já bych aspoň chtěla, abys byl vždycky, jako jsi teď. Někdo musí zůstat doma, Toni. Víš, jinak by nebyl na světě žádný domov. (*Políbí ho.*) A jdi teď, já tu mám co dělat.

(*Toni odejde.*)

MATKA (*nehlasně poklíží*): Toni bude jiný. Toni musí být jiný. (*Zastaví se před otcovou podobiznou a dívá se na ni. Pokrčí rameny a jde spustit těžké záclony v oknech. V pokoji se rozhostí polotma. Matka se vrací k otcově podobizně a rozsvítí před ní stojací lampu.*) Vidíš, proč mi je sem pořád taháš! Víš, že to nevidím ráda. I ten tvůj pohrobek Toni – jakživ tě ani neviděl, a jak jen může, už sem zaleze. Prosím tě, proč mi to děláš! Já je taky chci mít pro sebe, Richarde! Já nechci, aby se táhli pořád za tebou.

OTEC (*vystupuje pomalu z temného kouta; má na sobě stejnou uniformu jako na portrétu*): Já je sem netahám, dušinko. To oni sami. To víš, když si od dětství hráli s tím haraburdím tady – Nediv se jim.

MATKA (*obrátil se k němu bez jakéhokoliv překvapení*): To ty vždycky říkáš, můj milý. Teď už jsou na ty tvé hračky trochu velcí, a vidíš, pořád je tu máš!

OTEC: Inu, vzpomínky z dětství. Všaks mohla ty krámy dávno vyhodit, miláčku. Co s tím!

MATKA: To tak, vyhodit! Památky po tobě, vid'?

 Ne, ne, Richarde, na ty mám já právo, ty tu jsou pro mne. Ty věci, to jsi byl ty. (*Usedne do křesla.*) Ale když sem nalezu hoši, zůstane vždycky po nich něco ve vzduchu... něco, jako bys tu byl ty sám. Ty sám.

OTEC (*sedne si obkročmo na židli*): To je jen tabák, drahoušku.

MATKA: Tabák a život. Ty nevíš, jak mi pak je. Jen zamhouřit oči, a cítím tak hrozně silně: Richard byl tady – Richard – Richard – – Je tě tu pořád plno, člověk tě zrovna dýchá. Neříkej, to nedělá to haraburdí; to jsi ty, to jsi ty – Ty mi ty hochy kazíš, Richarde.

OTEC: Ale jdi, maminko, to si ani neber do hlavy. Prosím tě, jak bych já je mohl kazit! Když je člověk jednou – kolik už je tomu let?

MATKA: To bys mohl vědět. Sedmnáct.

OTEC: Už? Tak vidíš, když je člověk jednou sedmnáct let mrtev, tak už z něho zbývá hrozně málo, miláčku. Pořád je ho míň a míň. Já už k ničemu nejsem, dušinko. Jen aby se tady po mně utíral prach na té veteši.

MATKA: To je jedno. Vábíš je. Proto sem pořád lezou. To přece je něco pro kluky: tatínek voják, tatínek hrdina! Já vím, jak je to okouzluje. Vždycky je to okouzlovalo.

OTEC: Nemělas jim o mně povídat, holčičko. To je tvá chyba.

MATKA: Neměla! To se ti řekne! Kdo jiný má udržovat tvou paměť, když ne já? Já jsem od tvé smrti, Richarde, mnoho jiné radosti neměla než tvou památku a ty děti. Já vím, co jsem ti dlužna, můj zbožňovaný. Mnoho-li dětí může být tak pyšno na svého otce – Nemáš ponětí, co to pro naše hochy bylo. Řekni, měla jsem je o to připravit?

OTEC: Přepínáš, maminko; nezlob se, ale v tomhle jsi vždycky přepínala. Jaképak hrdinství! To nebyla tak veliká věc. Docela bezvýznamná srážka s domorodci – a ještě k tomu prohraná.

MATKA: Já vím, to říkáš vždycky. Ale tvůj generál mi tehdy sám psal: Madam, oplakáváte hrdinu. Váš manžel se sám přihlásil na nejnebezpečnější místo –

OTEC: To jsou jen takové řeči, holčičko; to ti snad chtěli osladit, že... že se mi stal ten malér, víš? Jakýpak hrdina! Někdo tam musel jít. Kdybych se nepřihlásil já, tak by tam šel někdo jiný. To je to celé.

MATKA: Ale ten jiný by snad nebyl otcem pěti dětí, Richarde!

OTEC: Nu pravda, ale má-li někdo pět dětí, nemusí proto ještě být špatným vojákem, miláčku. Vždyť jsem ani neudělal nic zvláštního... ale tomu ty nerozumíš, maminko: když se střílí, myslí člověk docela jinak. To se dá těžko vysvětlit. Pak to třeba vypadá jako bůhvíjaká bravura, ale když je člověk v tom – Co dělat, to už patří k věci. Prostě ten bok se musel krýt, holčičko. Koukej, takhle postupovala hlavní kolona, a tady v boku zůstal horský průsmyk, víš? A ten průsmyk jsme měli obsadit malým oddílem. To bylo to celé. Všeho všude dvaapadesát mrtvých. To přece nemá žádný význam.

MATKA: Dvaapadesát mrtvých – z kolika mužů?

OTEC: Nu, z dvaapadesáti maminko; ale zato jsme se drželi celých šest dní. Abych ti řekl, nejhorší byla ta žízeň. My jsme tam neměli vodu, víš? Tak to ti byla ukrutná žízeň – a zlost. Já jsem se tam děsně zlobil, dušinko.

MATKA: Proč?

OTEC: Protože to vlastně bylo zbytečné. Náš plukovník udělal chybu, víš? Hlavní kolona měla počkat dole, a do toho průsmyku se měly poslat aspoň dva batalióny. A horská baterie. Já to věděl předem. Říkal jsem to plukovníkovi, a on mi řekl, jak se zdá, majore, máte strach –

MATKA: Richarde! A proto jsi šel – na smrt?

OTEC: Hlavně proto, dušinko, hlavně proto. Aby náš plukovník viděl, že já jsem měl pravdu, víš? Takový trouba! Tak naletět domorodcům! –

MATKA: A kvůli němu – kvůli němu –

OTEC: Tobě se to zdá hloupé, vid'?' Ale u pluku, holčičko, se tomu říká čest. Víš, na vojně to jinak nejde.

MATKA: Richarde, tos mi ještě neřekl! Tak ty jsi padl jen proto, že ten plukovník dal špatný rozkaz?

OTEC: To se někdy stává, maminko. Ale aspoň se ukázalo, že jsem já měl pravdu. To taky stálo za to.

MATKA: Tak vidíš, na to jsi myslel: dokázat, žes měl pravdu ty! A na nás jsi nemyslel, vid'?' Na to, že zrovna čekám páté dítě, jsi taky nemyslel?

OTEC: Myslel, drahoušku, jak bych nemyslel! V takové situaci toho člověk namyslí moc, to nemáš ponětí. Například jede na koni a říká si: Za tři měsíce bych mohl být doma. To už bude dítě na světě. Budu muset hezky tiše postavit šavli v předsíni a jít po špičkách... jít po špičkách... Copak náš Ondra, ten už mi podá ruku jako mužský. Nazdar, tati, řekne – Nazdar, Ondro. Co škola? – Nic, tati. – A Jirka, Jirka mi bude ukazovat nějakou mašinku: Koukej, tati! – A dvojčata budou vyvalovat oči a prát se o to, kdo mi dřív vyleze na klín. Nu tak, uličníci, pojd'te sem oba, ať se nehádáte! – A žena... víc než půl roku jsem ji neviděl. Víc než půl roku. Až ji vezmu do rukou, zdalipak se zase zlomí a změkne, jako by kostí neměla, a vydechne: Richarde –

MATKA: Richarde –

OTEC (*vstane*): Tak co, dušinko, jak ty jsi se zatím měla?

MATKA (*se zavřenýma očima*): To víš, miláčku, čekala jsem na tebe. Pátého syna jsem ti porodila – Je slaboučký, Richarde, bůhví proč je tak křehký. Asi proto, že jsem pro tebe tolik plakala.

OTEC: Z toho ještě vyroste, maminko; taky z něho bude chlapík a hrdina, uvidíš.

MATKA (*s náhlou prudkostí*): Ne! Já nechci! Já nechci, aby z Toniho byl hrdina! Já už toho mám dost, Richarde, slyšíš? Dost už jsem doplatila na vaše hrdinství! Copak nestačí, že ty jsi mi padl? Víš ty, víte vy, co to je ztratit muže? Kdybys věděl, co ze mne zbylo – Co jsi mi to udělal, člověče, jak jsi se mohl nechat tak zbytečně zabít!

OTEC: Drahoušku, nic platno, když ten trulant plukovník řekl, že mám strach, – nu, musel jsem jít, ne? A řekl to... před druhými důstojníky. Zdá se, majore, že máte strach. Já nevím, holčičko, kdybys byla stála při tom, co bys mi řekla.

MATKA (*vstane, tiše*): Řekla bych ti: Jdi, Richarde. To si nemůžeš nechat líbit.

OTEC: Tak vidíš, miláčku, taky bys to tak cítila.

MATKA: Protože jsem tě milovala, Richarde, protože tě pořád musím milovat! Ale ne, nesmíš na to dát, můj jediný; nevíš, co to pro ženskou znamená, když někoho tak nerozumně, tak po žensku miluje! Já nevím sama, co to v nás je; vím jenom, že se mi to na tobě strašně líbilo... víš, tvé vojáctví, Richarde, řinčení tvých ostruh, tvá odvaha a fanfarónství, tvá čestnost a lehkomyšlnost – Já nevím, proč jsem to na tobě tak zbožňovala. Asi jsem byla hloupá, byla jsem zamilovaná, byla jsem blázen; ale ani teď... ani teď bych nesnesla, aby tě něco ponížilo!

OTEC: Nu tak vidíš; a kdybych byl tehdy nešel...

MATKA: Ne, ne, Richarde, nesmíš mě brát za slovo! Snad... jistě bych se s tím smířila, kdyby ses tehdy nezachoval... jako voják. Byl by ses vrátil ke mně a k dětem... a odešel z armády. Já bych si... zvykla. A měla bych tě taky ráda. Snad... trochu jinak. Já vím, že by ses hrozně trápil... bez té vojenské cti, ale přežili bychom to... oba; měla bych tě aspoň u sebe, Richarde, a mohla bych se o tebe starat –

OTEC: – jako o člověka, který k ničemu není a trápí se. Stačilo by ti to, miláčku?

MATKA: – – Muselo by mi to stačit. Nemysli si, já jsem i tak musela vystačit... s moc málem.

OTEC: ...Já vím, maminko. Je mi hrozně líto. Ta majorská penzička, co po mně zbyla...

MATKA: Bylo tu pět dětí, Richarde, – a podívej se na ně. Ty nevíš, co to je pro samotnou ženskou. Ne, ne, tomu zase ty nemůžeš rozumět. Odpusť, můj milovaný, neměla bych o tom mluvit, ale o tom vy nemáte ponětí – Šaty, jídlo, školy a znovu šaty, jídlo, školy – Pořád, pořád muset počítat, pětkrát obracet každý hadřík a každý halěť, – co vy o tom víte. Pravda, žádné hrdinství to není, ale – taky to musí být, můj milý. Miláčku, miláčku, proč se na mne tak díváš? Vidíš, co ze mne je!

OTEC: Jsi krásná, maminko. Jsi krásnější než tehdy.

MATKA: Nemluv hloupostí, Richarde. My živí se hrozně měníme. Ty ne, ty jsi se vůbec nezměnil. Já se až stydím, jak se vedle tebe cítím stará. Nesmíš se na mne dívat, můj jediný. Já měla příliš mnoho starostí, víš? Bylo to těžké bez tebe –

OTEC: Dušinko, já jsem ti přece byl tak málo platen!

MATKA: Aspoň jsem nebyla sama! A nejvíc, člověče, nejvíc jsem tě potřebovala, když mě ty děti začaly přerůstat. Ne, nemysli si, byli to hodní hoši. Všichni: Ondra, Jiří, dvojčata – všechno by pro mne udělali. Ale jak dorostli, jako by začali mluvit jiným jazykem. Já jim dost nerozumím, Richarde. Ty bys jim asi rozuměl líp.

OTEC: Nevím, holčičko, nevím. Myslím, že se v nich taky nevyznám. Copak já vím o medicíně nebo aviatice nebo těch hloupostech, co mají v hlavě ta dvojčata –

MATKA: Myslíš politiku?

OTEC: Ano. Já na to nemám hlavu, maminko. Já jsem byl jen voják.

MATKA: Přec. Na tebe víc dají. Já vím, ty jsi z nich chtěl mít vojáky; ale když jsi padl,... tak jsem si řekla... ne! Vidíš, mohla jsem je dát... zadarmo do vojenských škol; ale raději... raději

jsem si našla práci, abych je dala vyučit něčemu jinému. Myslela jsem si, ať je to medicína nebo technika... cokoli, jen vojna ne. Ať dělají něco užitečného... něco, při čem se nemusí umírat. Kdybys věděl, co jsem se nastarala, abych je mohla poslat do těch škol – A vidíš, co z nich mám!

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.